TC İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK Sınıf-12

KONU TOPLUMSAL DEVRİM ÇAĞINDA DÜNYA VE TÜRKİYE/ASKERÎ DARBELER

Türkiye'de 1950'de seçimi kazanan Demokrat Partinin iktidarı başladı. Demokrat Parti 1954 ve 1957 seçimlerini de kazanarak iktidarını sürdürdü. Fakat 1955'ten itibaren ekonomik büyümenin durması ve DP iktidarının vaatlerini gerçekleştirememesi, ülkede bunalım ortamını hazırladı. Bu ortamda iktidarın seçimle değil, kuvvet yoluyla el değiştirmesi amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri içinde kurulan bir cunta, antidemokratik ve hukuka aykırı bir uygulamayla 27 Mayıs 1960'ta yönetime el koydu. Demokrat Parti kapatıldı. 1960 darbesini 1971 Askerî Muhtırası takip etti. 12 Mart 1971'de Genel Kurmay Başkanı ve dört kuvvet komutanının imzaladıkları bir muhtıra ile ortaya çıkan darbe, Türk siyasi tarihinde 12 Mart Muhtırası olarak adlandırıldı. 27 Mayıs Askerî Darbesi'nden farklı olarak bu sefer yönetime el konulmadı ve parlamento kapatılmadı.

Görev başına gelen hükûmetler genelde kısa süreli koalisyon hükûmetleri olduğundan ülkede yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlara köklü çözümler getiremediler. Artan politik gerilim ve ekonomik darboğaz, bir kargaşa ortamı yarattı. Bu durumu gerekçe gösteren Türk Silahlı Kuvvetleri komuta kademesi demokrasi dışı bir yöntemle 12 Eylül 1980'de mevcut hükûmete askerî darbe yaptı. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde seçilmiş demokratik yönetime karşı yapılan üçüncü açık, antidemokratik müdahale oldu.

1961 VE 1982 ANAYASALARI

27 Mayıs 1960 Darbesi'nden sonra kabul edilen 1961 Anayasası ile 12 Eylül 1980 darbesinden sonra kabul edilen 1982 Anayasası oluşma şartları bakımından benzer özellikler göstermekle beraber içerik olarak farklılıklara sahipti. Her iki anayasa da askerî darbe ile oluşturulmuştur. Her iki anayasa da yürürlüğe girmeden önce halkoyuna sunulmuştur. Her iki anayasa da bir askerî, bir sivil kanadın oluşturduğu kurallar aracılığıyla yapılmıştır.

GÖÇLER VE SOSYAL HAYAT

Köylerde toprakların kalabalıklaşan nüfusa yetmemesi, modern tarım yöntemlerinin gelişmesiyle köylerde iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması, köylerde yaşayanların kentlerdeki gelişmiş eğitim, sağlık ve kamu hizmetlerinden yararlanmak istemesi, gelişen ulaşım ağının, köy nüfusunun kentlere hareketini kolaylaştırması iç göçlere neden olmuştur. Göç veren yerlerde tarım alanları boş kaldı, tarımsal üretim azaldı, hayvancılık geri kaldı. Göç alan yerlerde, özellikle de İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde normalin üstündeki nüfus artışı çeşitli sorunlara yol açtı.

Türkiye'de yaşanan bir diğer sosyal değişim de yurt dışına yapılan göçler ve sanayileşmiş ülkelere

yapılan beyin göçüdür.

EKONOMİDE YAŞANAN GELİŞMELER

Türkiye'nin 1950-1960 yılları arasındaki ekonomi politikası, devletçi ekonomik politikalardan liberal ekonomik politikalara geçiştir. Liberal ekonomiye geçişin anlamı; sanayileşmenin özel sektör öncülüğünde gerçekleştirilmesi, serbest piyasa ekonomisi uygulanması, özelleştirmelerin desteklenmesi ve ithalat yasaklarının kaldırılmasıdır.

1950'de serbest dış ticaret rejimi benimsenerek ithalat yasağı kaldırıldı ve dış pazarlara yönelik bir kalkınma anlayışı izlendi. Fakat bu adımlar sonuçsuz kaldı. Bu nedenle liberal ekonomi anlayışının tam aksine, Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) adı verilen devlete ait işletmeler kuruldu.

Türkiye, II. Dünya Savaşı sonrası Batı Bloğu' na yakınlaşmış, ABD'nin tasarladığı yeni ekonomik sistemle bütünleşme sürecine girmişti. Buna uygun olarak 1947'de IMF ve Dünya Bankasına üye oldu. Türkiye, ilk defa 1950'de Dünya Bankasından ve 1961'de IMF'den kredi aldı. Türkiye, 11 Mart 1947'de Türkiye'nin üye olduğu IMF ile toplam 19 Stand-By Anlaşması yaptı. 52 yıllık bu süreçte yapılan anlaşmalarla IMF'den 50 milyar dolara yakın kredi aldı. Fakat son dönemde Türkiye, ekonomide istikrarın sağlanması ve sürekli hâle getirilmesi için uyguladığı politika ve önlemler sayesinde IMF'ye bağımlılıktan kurtulmuştur. Türkiye'de ekonomide yaşanan önemli gelişmelerden birisi de KDV uygulaması oldu. Böylece ihtisaslaşmanın teşviki, fiyatların genel seviyesinin kontrolü, enflasyonist kaynakların dağılımında uygunluk sağlanması, vergi adaletinin sağlanması, vergi hâsılatının artması, vergi kaçakçılığının azaltılması, sanayi üzerindeki vergi yükünün azaltılması sağlanması için 1985 yılında, katma değer vergisi (KDV) yürürlüğe kondu. TCDD'nin kurulmasıyla da dönemin şartları doğrultusunda devlet, demir yolu yapımına ağırlık vermişti. Yine Türkiye'de deniz yolu ile yük ve yolcu taşımacılığı da 1 Temmuz 1926'da Kabotaj Kanunu'nun çıkarılmasıyla gelişmeye başladı. 1950 sonrası Türk mühendisler, TCDD'nin Eskişehir'deki fabrikasında, 129 günde tamamıyla yerli üretim olan üç araç yaptı. Devrim Arabası 29 Ekim 1961'de Cumhuriyetin kuruluş yıl dönümünde gerçekleştirilen sürüş testiyle kamuoyuna takdim edildi.

1960'lardan İtibaren Türkiye'de Meydana Gelen Sosyo-Kültürel Gelişmeler

Cumhuriyet Dönemi'ndeyse telgraf ve telefon hizmetleri yaygınlaştı. 1927'de İstanbul Radyosu kuruldu.

1964 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kuruldu. 1973'te teleks, 1979'da uydu teknolojisi Türkiye'de kullanılmaya başlandı. Türkiye; 1986 yılında çağrı cihazları, 1994 yılındaysa Mobil İletişim İçin Küresel Sistem teknolojisiyle tanıştı. Türkiye'de ilk kez 12 Nisan 1993'te kullanılmaya başlanan internet, GSM ve modern teknoloji araçlarıyla birlikte kullanılarak hızla yaygınlaştı.

SORULAR

1. Türkiye'de 27 Mayıs 1960 darbesinin olduğu dönemde iktidarda bulunan siyasi parti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Adalet Partisi
B) Cumhuriyet Halk Partisi
C) Anavatan Partisi
D) Demokrat Parti
E) Millî Selamet Partisi

Cevap: D

2. Aşağıdakilerden hangisi 1960 ve1980 yıllarında Türkiye'de görülen askeri darbelerin yol açtığı sonuçlardan biri değildir?

A) Çok partili hayatın kesintiye uğraması
B) Haksız yargılamaların olması
C) Toplumsal travmaların yaşanması
D) Ekonomik dengelerin sarsılması
E) Liderlere siyaset yasağı getirilmesi

Cevap: A

3. Türkiye'nin 1950-1960 yılları arasındaki ekonomi politikası ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Liberal ekonomik politikalar uygulandı.
B) İthalat yasakları kaldırıldı.
C) Devletçi ekonomik politikalar uygulandı.
D) Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT)kuruldu.
E) Türkiye, ekonomik olarakta Batı Bloğu'na yakınlaştı.

Cevap: C